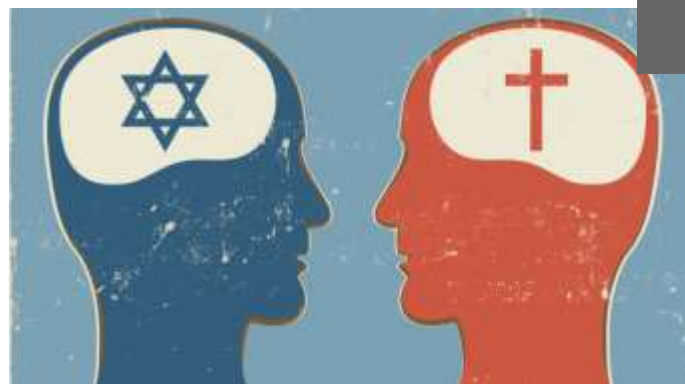

Socijalni identitet i stereotipi

Socijalna psihologija, 27. novembar 2024.

Us vs. them

Socijalni identitet

- **Socijalni identitet** – naš osećaj identiteta koji proizilazi iz grupne pripadnosti (mi definišemo sebe kao pripadnike različitih grupa)
- Osnovna pitanja socijalnog identiteta
 - Kako i zašto se osoba identifikuje sa svojom grupom?
 - Kako odgovarate na pitanje: Ja sam _____?
 - Da li je identifikacija sa grupom uzrok ili posledica poređenja sa drugom grupom?
 - Da li je identifikacija sa svojom grupom uvek uzrok diskriminacije i predrasuda?
 - Koji su uslovi potrebni da bi se javila diskriminacija članova druge grupe?

Šerifovi eksperimenti

- Šerifova pretpostavka: Intergrupni stavovi i ponašanja članova grupe odražavaju objektivne interese svoje grupe naspram drugih grupa
 - Šta je vlastita, a šta spoljašnja grupa?
- 1. nedelja:
- Kamp (Robber's Cave)
- 2 grupe od po 11 dečaka (11-12 godina; pre toga se nisu poznavali)
- Na početku se grupe nisu sretale; nisu znali za postojanje druge grupe
- Kooperacija članova grupe u različitim aktivnostima
- „Rattlers“ i „Eagles“

Rattlers reading a clue on the group Treasure Hunt.

Preparing and serving a meal.

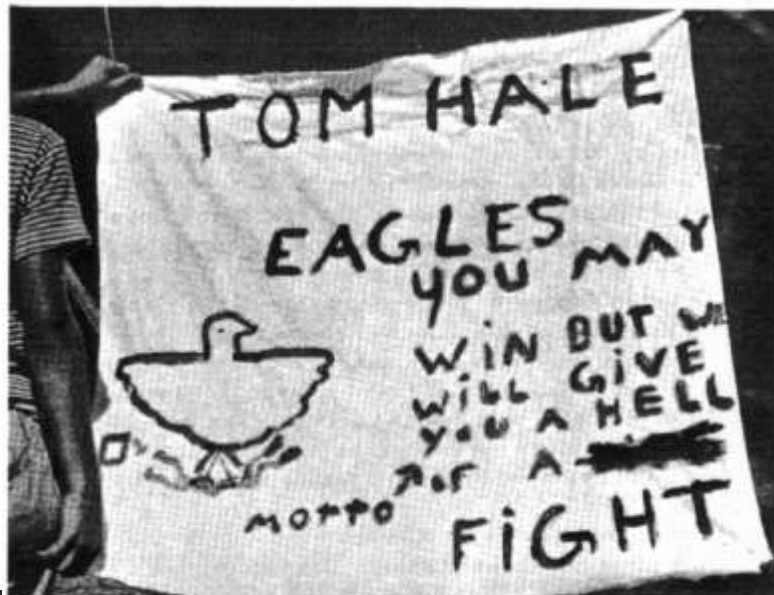
Eagles carrying their canoe and equipment to their hideout.

Carrying rope to their hideout which was used to make a bridge.

Šerifovi eksperimenti

- 2 nedelja
- Susret grupa; predlog sportskih takmičenja (softbol, prevlačenja konopca, potraga za blagom itd.)
- Postoji nagrada za pobjednika!
- = **negativno međuzavisan odnos**
- Šta je rezultat? Konflikti između članova dve grupe, negativna slika članova druge grupe i favorizovanje sopstvene (drugi su „lukavi“, mi smo „hrabri“)

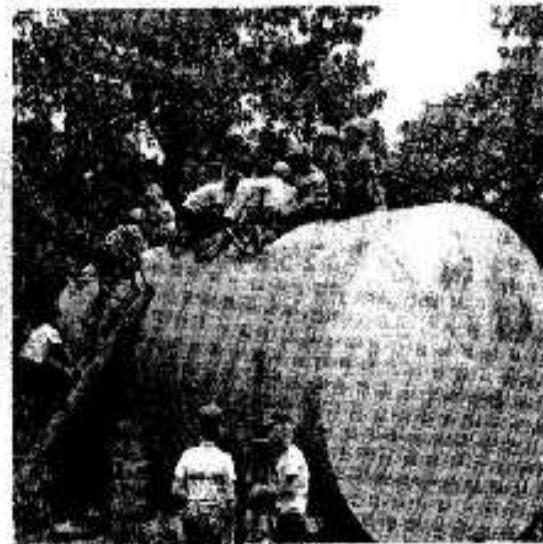
One of the Eagle banners during the tournament.

Šerifovi eksperimenti

- 3. nedelja
- Smanjivanje hostilnosti među grupama deluje teže nego kreiranje konflikta!
- Pokušaji rešavanja konflikta kontaktom (npr. zajednički obroci) i pokušajima osoblja (pohvale dečaka iz druge grupe) – neuspešno!
- Uvođenje **nadređenog cilja** (problema na kojima su dečaci morali raditi zajedno) – uspešno!

(Below) Intergroup interaction after the introduction of superordinate goals.

Members of both groups climb up to see if the water tank is empty.

Members of both groups cluster around and take turns trying to clear the faucet.

Pripadnost grupi i međugrupna diskriminacija

- Šerif: Izvor međugrupne diskriminacije je situacija takmičenja (borba za resurse koje može osvojiti samo jedna grupa)
 - **Teorija realističnog konflikta:** takmičenje oko ograničenih resursa vodi ka međugrupnom neslaganju i konfliktima
- Da li je dovoljno samo svrstavanje u grupe da bi se javilo favorizovanje sopstvene, odnosno, diskriminacije druge grupe?
- Tajfel (1971): Jeste!
- **Paradigma minimalne grupe** – eksperimentalni postupci koji na osnovu proizvoljnih kriterijuma formiraju grupe. Unutar grupa ne mora da postoji interakcija, kao ni znanje ko je još pripadnik iste grupe. Dovoljno je da postoji ideja o datoj grupi i sopstvenom članstvu u njoj.

Pripadnost grupi i međugrupna diskriminacija

- Eksperiment :
 - Podela u dve grupe prema preferenciji za slikare (Klee vs. Kandinsky)
 - Identitet članova grupe nije bio poznat
 - Zadatak: rasporediti novac pripadnicima svoje (ne sebi!) i tuđe grupe
 - Nema takmičenja, sukoba, ni ličnog interesa.. Pa kako su deca raspoređivala novac?

Maksimiziranje obostranog dobitka

Pravičnost

Favorizovanje sopstvene grupe

Maksimizacija razlike

Tuđa grupa (Klee)	25	23	21	19	17	15	13	11	9	7	5	3	1
Sopstvena grupa (Kandinsky)	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7

Pripadnost grupi i međugrupna diskriminacija

- Eksperiment :
 - Podela u dve grupe prema preferenciji za slikare (Kleo vs. Kandinski)
 - Identitet članova grupe nije bio poznat
 - Zadatak: rasporediti novac pripadnicima svoje (ne sebi!) i tuđe grupe
 - Nema takmičenja, sukoba, ni ličnog interesa.. Pa kako su deca raspoređivala novac?
 - Ispitanici su bili spremniji da pripadniku sopstvene grupe dodele mnogo manje novca nego što bi mogli, ako to znači da dobija makar malo više od pripadnika druge grupe!

	Favorizovanje sopstvene grupe												
Tuđa grupa (Klee)	25	23	21	19	17	15	13	11	9	7	5	3	1
Sopstvena grupa (Kandinsky)	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7

Objašnjenje međugrupne diskriminacije u PMG

1. Socijalna kategorizacija – proces svrstavanja ljudi u grupe na bazi karakteristika koje dele (npr. rod, rasa, godine, religija, seksualna orijentacija)

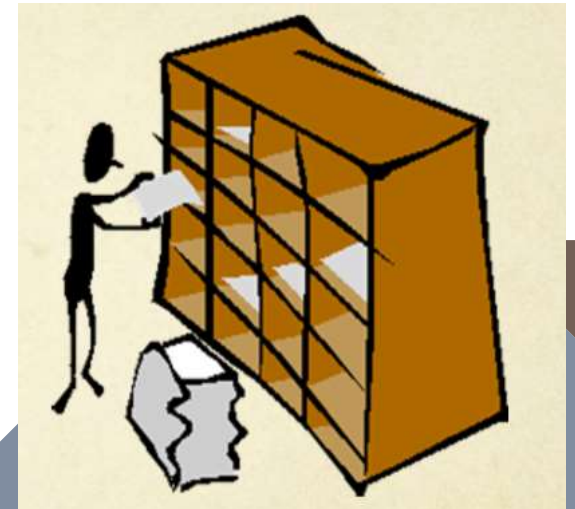
Generalne odlike socijalne kategorizacije

- kategorije nam pomažu da brzo prepoznamo pojedine objekte ili situacije (i zato je važna)
- kategorizacijom se formiraju velike grupe i klasteri koji nam pomažu u našem svakodnevnom funkcionisanju
- kategorizacijom se asimiluje u grupe što je moguće više slučajeva
- kategorije sve pojedinačne slučajeve boje istim emocijama i stavovima - članovi kategorije su slični (homogenizacija)
- kategorije mogu biti manje ili više racionalne i objektivne (“studenti” ili “osobe koje farbaju kosu”)

Objašnjenje međugrupne diskriminacije u PMG

1. Socijalna kategorizacija – proces svrstavanja ljudi u grupe na bazi karakteristika koje dele (npr. rod, rasa, godine, religija, seksualna orijentacija)
 - Da bi lakše vršili socijalnu kategorizaciju, javlja se **kategorijalna diferencijacija** – preuveličavanje razlika između grupa
 - Ovo se odvija kroz dva procesa:
 - **Diferencijacija** – naglašavanje razlika između sopstvene i druge grupe
 - **Homogenizacija** – naglašavanje sličnosti ili umanjivanje razlika između pripadnika jedne grupe („Svi su oni isti“, „Ako si video jednog – video si sve“)

Socijalna kategorizacija –
diferencijacija između i homogenizacija unutar grupa

Objašnjenje međugrupne diskriminacije u PMG

1. **Socijalna kategorizacija** – proces svrstavanja ljudi u grupe na bazi karakteristika koje dele (npr. rod, rasa, godine, religija, seksualna orijentacija)
2. **Uspostavljanje pozitivne različitosti** – uvećavanje vrednosti sopstvene grupe u odnosu na tuđu
 - u situaciji kada je jedini osnov poređenja novac (u PMG) on se koristi kao izvor diskriminacije tj. za uspostavljanja “pozitivne različitosti”
3. **Građenje socijalnog identiteta** - identifikovanje sa sopstvenom (superiornom) grupom
 - Teorija socijalnog identiteta pokušava da objasni ZAŠTO se identifikujemo sa grupom kojoj pripadamo

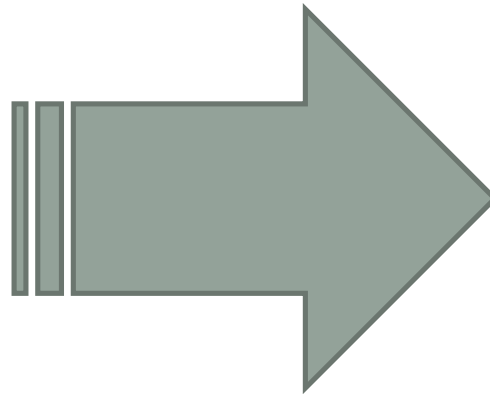
Teorija socijalnog identiteta

- Tajfel i Turner (1986)
- ZAŠTO se identifikujemo sa grupom kojoj pripadamo? Zašto nam je to toliko važno?
- Razlog diskriminacije tuđe grupe je **povećanje samopoštovanja** kroz pojačavanje socijalnog statusa svoje grupe
- **Kolektivno samopoštovanje** – osećaj lične vrednosti koji crpimo iz pripadnosti grupi
- Ljudi uglavnom nastoje da imaju pozitivnu sliku o sebi.
- **Uspostavljanje pozitivne različitosti** – traženje načina na koji se naša grupa može povoljno razlikovati u odnosu na drugu/e grupe.

Grupna identifikacija

Koju igračku će birati koje dete?

Unutargrupna pristrasnost kod grupa sa podređenim statusom

- Predviđanje teorije socijalnog identiteta: članovi neke grupe bi trebali da ispolje pozitivnu pristrasnost prema sopstvenoj grupi
=> ljudi će uvek preferirati i favorizovati svoju grupu!
- Kod grupa sa neprivilegovanim statusom u društvu samopoštovanje ne može biti pojačano kao posledica osećaja pripadnosti grupi
 - tj. ako se identifikuju sa sopstvenom grupom, članovi neprivilegovanih grupa se NEĆE osećati dobro i na tome uspešno graditi samopoštovanje!
- Kako pripadnici neprivilegovanih grupa mogu da izgrade i održe pozitivno (kolektivno) samopoštovanje?

Unutargrupna pristrasnost kod grupa sa podređenim statusom

- Rešenje za neprivilegovane grupe zavisi od propustljivosti granica grupe i socijalne mobilnosti:

Kada su granice propustljive i postoji mobilnost:

- *Napuštanje grupe*: članovi se fizički i/ili psihološki distanciraju od članova svoje grupe; deidentifikacija sa sopstvenom grupom

Kada granice nisu propustljive i mobilnost nije moguća:

- *Socijalno poređenje*
 - sa grupama istog ili nižeg statusa
 - poređenje sa grupom višeg statusa ali preko nove dimenzije ili prevrednovanje postojeće dimenzije (sport, umetnost)
- *Zahtevanje socijalnih promena* (Martin Luter King, feministkinje..)

Stavovi

- **Stavovi** - trajni sistemi pozitivnog ili negativnog ocenjivanja, osećanja i tendencije da se preduzme akcija za ili protiv, a u odnosu na različite objekte
- Svaki stav ima tri komponente stava:
 - **Kognitivna** (uverenja, znanja, shvatanja o objektu stava)
 - **Afektivna** ili emocionalna (osećanja vezana za objekat stava)
 - **Konativna** ili voljna (tendencija da se preduzme neka akcija u odnosu na objekat stava)
- i STEREOTIPI i PREDRASUDE su specifična vrsta STAVOVA

Kakvi su Bosanci?

Kakvi su Srbi?

Kakvi su Crnogorci?

Kakve su plavuše?

Da li su ovo predrasude ili stereotipi prema pripadnicima određenih grupa?

Stereotipi

- Stereotipi su stavovi sa naglašenom **kognitivnom** komponentom
- **Uprošćena** i **generalizovana** slika o **tipičnim** osobinama članova sopstvene ili tuđe grupe
 - Podatke koje mislimo da imamo (ili mislimo da imamo) generalizujemo na SVE pripadnike neke grupe
- U osnovi je **socijalna kategorizacija**
- Limitirani kognitivni kapaciteti
- Delimo ih na:
 - **Autostereotipe** – stereotipi o sopstvenoj grupi – obično su pozitivniji, opširniji, tačniji
 - **Heterostereotipe** – stereotipi o pripadnicima druge grupe – obično su negativniji (zavisno od grupe), homogeniji (manje osobina), manje tačni

Stereotipi

Model sadržaja stereotipa (Fiske et al., 2002)

Stereotipi

- Da li su stereotipi netačni, uglavnom netačni ili uglavnom tačni?
 - U sebi imaju bar „zrnice“ istine (osobine koje uključuju jesu istinite barem delom ili barem za deo grupe)
- Da li su stereotipi uvek negativni?
 - Ne! Primeri?
- Da li su „pozitivni“ stereotipi uvek dobri?
 -

